

Recenzia

Obchodní jméno jako předmět práva k průmyslovému vlastnictví

Autorka knihy: Mgr. Bc. Helena Pullmannová, Ph.D.

Recenzent: JUDr. Michal Černý, Ph.D.

Recenzovat zdařilou publikaci věnovanou přehlíženému nebo okrajovému tématu, se nenabízí často. Kniha Obchodní jméno jako předmět práva k průmyslovému vlastnictví, kterou v roce 2024 v Praze vydalo Nakladatelství C.H.Beck, mezi takové publikace patří. Obchodní jméno zůstávalo v české komercionalistice po delší dobu na okraji zájmu, zůstávalo stranou také pozornosti internacionalistů. Konečně i mezi specialisty na právo duševního či průmyslového vlastnictví nebyl žádný zásadní zájem o rozvoj tohoto tématu. Recenzovaná publikace tento prázdny prostor vyplnila.

Obchodní jméno je institutem, který nesporně patří mezi předměty průmyslového vlastnictví - viz. Pařížská unijní úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví. Jeho regulace v rámci PUÚ přitom zavazuje pouze smluvní státy a rozdílně od jiných předmětů průmyslového vlastnictví (např. ochranné známky, (průmyslové) vzory - designy, nakonec i označení původu) u obchodního jména absenteje zvláštní

mezinárodní smlouva, která by zavedla mezinárodní režim jeho ochrany. Přitom jde o institut, který má v současném globalizovaném světě nesporný význam. V této recenzi upozorníme alespoň na některá významná místa recenzované publikace.

Autorka ve své publikaci v kapitole II (Právo k obchodnímu jménu v mezinárodních souvislostech) vychází právě z Pařížské unijní úmluvy. Postupně se zabývá čl. 8 PUÚ a povahou tohoto ustanovení. Dospívá k závěru, že ustanovení chránící obchodní jméno nemá povahu self-executing, a proto je nezbytné jeho provedení v každém smluvním státě. Dále se zabývá podmínkami ochrany obchodního jména ve státech odlišných od státu původu. Ochrana je podmíněna ochranou v zemi původu (v zásadě v domovském státě podnikatele), dále se zabývá registrací v zemi určení a podmínkou užívání v zemi určení. Autorka dospěla k závěru, že obchodní jméno by mělo být ve státech vázaných PUÚ chráněno jako právo absolutní, tedy v rámci předmětů průmyslového vlastnictví.

Ve druhé podkapitole se autorka zabývá významem Dohody TRIPS pro ochranu obchodního jména. Ačkoliv tato dohoda se sama o sobě přímo nezabývá obchodním jménem, posiluje ochranu předmětů průmyslového vlastnictví v tom, že státy vázané Dohodou TRIPS zavazuje dodržovat čl. 1 - 12, čl. 19 PUÚ. Autorka také zdůrazňuje princip nejvyšších výhod, který má v rámci Dohody TRIPS zásadní význam pro ochranu cizozemských subjektů v cílovém státě. V tomto ohledu se autorka přiklání ke konceptu ochrany Paříž-PLUS, který vyplývá ze shora uvedeného. Oproti rovnoprávnosti mezi tuzemským subjektem a zahraničním subjektem (PUÚ) Dohoda TRIPS v rámci principu nejvyšších výhod srovnává i postavení zahraničních subjektů mezi sebou navzájem v cílové zemi. Třetí a čtvrtá podkapitola se zabývají především významem mezinárodních investičních dohod, dále pak některými ústavními souvislostmi v cílové zemi (na příkladu České republiky).

Kapitola III se zabývá evropsko-unijními souvislostmi ochrany obchodního jména. Ačkoliv je tato kapitola krátká rozsahem, její význam nelze podceňovat. Shrnuje zásadní rozsudky Soudního dvora EU, které potvrdily obchodní jméno jako předmět průmyslového vlastnictví a možnost dovolat se ho jako staršího práva oproti jinému mladšímu předmětu průmyslového vlastnictví. Jde o rozsudky Soudního dvora EU C-245/02 (Anheuser - Busch x Budějovický Budvar) [Budweiser I] a C-112/21 (X BV x Classic Coach Company). Kapitola tak má přesah i do jiných předmětů.

Klíčový význam má kapitola IV, která analyzuje národní úpravy v České republice, na Slovensku, v Rakousku a v Německu. Ve vztahu k českému právu se autorka zabývá jak současnou úpravou obchodní firmy (a absencí

úpravy obchodního jména, které nesplňuje definiční podmínky obchodní firmy), tak také historickou genezí současného právního stavu. Obchodní jméno bylo upraveno od 01.01.1992 v tehdy ještě federálním zákoně 513/1991 Sb., Obchodním zákoníku (v ustanoveních §§ 8-12), v Česku až do účinnosti novelizujícího zákona 370/2000 Sb., kdy byla nahrazena úpravou obchodní firmy. Obecná úprava obchodního jména byla z českého ObchZ vypuštěna k 01.01.2001. Při rekodifikaci českého soukromého práva zákonodárce upravil s účinností od 01.01.2014 opět jen obchodní firmu, a to v ustanoveních §§ 423 a násl. zákona 89/2012 Sb., Občanského zákoníku (dále jen „OZ“). Ve vztahu k podnikatelům nezapsaným v obchodním rejstříku autorka odkazuje na ustanovení § 422 OZ, které normuje použití vlastního jména podnikatele také pro právní jednání v rámci výkonu podnikatelské činnosti.

Dále se autorka věnuje návazným otázkám obchodní firmy v české právní regulaci, jmenovitě otázkám povahy firmy jako věci, vzniku práva k firmě a trvání tohoto práva, dále pak otázkám převodu obchodní firmy a v neposlední řadě také možnosti licencování obchodní firmy, byť omezeného zákonnými požadavky na obchodní firmu.

V dalších podkapitolách se autorka věnuje slovenské, rakouské a německé právní úpravě obchodního jména (obchodní firmy). Z analýzy slovenské úpravy v zákoně 513/1991 Sb. (Obchodním zákoníku) autorka dovozuje, že při splnění zákonných podmínek je obchodní jméno převoditelné (společně s převodem podniku) a velmi omezeně také licencovatelné - je-li ujednáno v rámci uzavřené smlouvy o nájmu podniku. V obou těchto případech je ovšem nutno respektovat příkazy zákonodárce na užívání dodatků (nástupnický, rozlišující) v případech těchto nakládání s obchodním jménem.

Pokud jde o úpravu rakouskou autorka zdůrazňuje možnost převodu obchodní firmy pouze společně s převodem závodu (vázaný převod). Odlišně od slovenské úpravy je ovšem možné následné užívání i bez nutnosti uvádění nástupnického dodatku. Ve vztahu k obchodnímu jménu (odlišného od obchodní firmy) autorka dokládá jeho ochranu jako práva absolutního.

Ve vztahu k německé úpravě se autorka předně zaměřila na výčet různých možností ochrany obchodního jména pomocí různých institutů, mezi nimiž ovšem německé právo preferuje přímou ochranu obchodního jména. V tomto ohledu se jiné případné ochrany (pomocí ochrany jména / názvu apod.) neaplikují, a proto se dají považovat za jiné podpůrné možnosti ochrany. Což autorka vhodným způsobem vysvětluje a dokládá rozsudkem Spolkového soudního dvora.

Současně se autorka zabývá také otázkou převodu obchodní firmy, kde analyzuje rozdíly mezi německou úpravou a českou úpravou - německá úprava více zohledňuje autonomii vůle v tom, že obchodní firmě může být převedena v rámci převodu závodu pouze tehdy, je-li to výslovně ujednáno v převodní smlouvě. Autorka se také zabývá omezenými možnostmi licencovat obchodní firmu.

Pokud jde o obchodní jméno nesplňující definici obchodní firmy, je takové obchodní jméno chráněno jako právo absolutní na základě německé známkové úpravy.

V následujících kapitolách (V a VI) je provedena syntéza a analyzováno také právo pro řešení sporů vyplývajících z mimosmluvních porušení práva.

Klíčový význam má hodnocení české právní úpravy, které je obsahem kapitoly VII. Autorka dochází k všeobecnému závěru, že české právo „vůbec nereflektuje existenci absolutního průmyslového práva k obchodnímu jménu pro všechny podnikatele na území České republiky, ale pouze pro ty, kteří jsou zapsáni do českého obchodního rejstříku“ (Pullmannová, 2024, s. 111 a násl.). Oproti tomu po provedeném srovnání autorka hodnotí pozitivně jak slovenskou úpravu obchodního jména, tak i úpravy rakouskou a německou, které absolutní ochranu obchodnímu jménu poskytují prostřednictvím úprav známkoprávních (ibid).

Ze shora uvedeného autorka vyvozuje zvýšené riziko České republiky k možné odpovědnosti z nedodržení závazku z PUÚ a z Dohody TRIPS. Nabízí však také řešení v rámci podkapitoly věnované úvahám *de lege ferenda*. Dle jejího názoru by mohlo vhodné řešení spočívat v kombinaci stávající úpravy obchodní firmy pro podnikatele zapsané v obchodním rejstříku a v přijetí nové úpravy (odpovídající ovšem opuštěné úpravě obchodního jména a v zásadě stále úpravě slovenské) pro podnikatele, kteří v obchodním rejstříku zapsáni nejsou.

Tato recenze nemohla upozornit na veškeré pozitiva publikace. Lze ji bez dalšího doporučit k přečtení, ať již v tištěné podobě nebo v podobě elektronické v rámci systému beck-online, kde je v rámci některých předplatných zpřístupněna.

JUDr. Michal Černý, Ph.D.